

https://philosophy.karazin.ua/ua/kafedra/visn_ua/15/08_zinkovskiy.pdf ; 2. Комарова Л. В. Українські контингенти в миротворчих операціях ООН. Наука. Релігія. Суспільство. 2010. № 3. С. 86-89. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/33627/151-Комарова.pdf?sequence=1>; 3. Перова Л. В. Участь України у миротворчих операціях ООН: правові та практичні питання. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право. 2019. Вип. 58. Т. 2. С. 191-194. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/921571.pdf> ; 4. Романюк Н., Больчук О. Участь України в миротворчих місіях Організації Об'єднаних Націй. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2021. № 2 (10). С. 39-50. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/208/187> ; 5. Участь України в миротворчій діяльності підвищує авторитет держави на міжнародній арені. Укрінформ. URL: <http://surl.li/nrjprg> ; 6. Участь України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під проводом Альянсу, Силах реагування НАТО та навчаннях. Місія України при НАТО. URL: <https://nato.mfa.gov.ua/ukrayina-ta-nato/uchast-ukrayini-u-mirotvorchih-operaciyah-pid-provodom-alyansu>

* * *

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ: ОСОБЛИВОСТІ, ЗДОБУТКИ ТА ПРОБЛЕМИ

Мателешко Юрій Павлович,

доцент кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій,
Ужгородський національний університет,
кандидат історичних наук, доцент,
yurii.mateleshko@uzhnu.edu.ua

З 2018 р., після досить тривалих процесів обговорень та дискусій, починає функціонувати Український інститут (УІ) як профільна державна установа культурної дипломатії, що знаходиться у сфері управління Міністерства закордонних справ України. Останнє забезпечує належне фінансування та сприятливі нормативно-правові умови для діяльності УІ, а також погоджує щорічні плани його заходів.

Головна діяльність УІ спрямована на покращення сприйняття і розуміння України у світі та розвиток її культурних зв'язків з іншими країнами [6, с. 5-6]. До основних напрямів програмної діяльності Інституту сьогодні належать мистецькі програми (візуальне мистецтво, перформативні мистецтва, кіно, музика, література), кроссекторальні проекти та програми, академічні програми, українська мова, громадянське суспільство, розвиток культурної дипломатії, дослідження та аналітика [1].

Після 24 лютого 2022 р. Інститут корегує свою діяльність відповідно до умов та потреб воєнного часу. 28 лютого представники установи виступили із закликом до міжнародної спільноти про призупинення будь якої культурної співпраці з Росією. Завдяки УІ були скасовані російські стенди та виступи на музичних фестивалях, кіноподіях і книжкових ярмарках. Упродовж року

Інститут звернувся до понад 600 впливових культурних інституцій, фестивалів та міжнародних майданчиків із вимогою призупинити співпрацю з Росією. [2, с. 9].

Український інститут вибудував системну роботу з партнерськими й донорськими інституціями задля виконання своїх програмних задач під час повномасштабного вторгнення Росії в Україну. З 24 лютого 2022 р. була залучена партнерська та донорська підтримка на загальну суму понад 75 937 млн грн. (від Британської Ради, Агенції США із міжнародного розвитку USAID, European Cultural Foundation, Гете-Інституту, Міжнародного фонду «Відродження» та ін.) [2, с. 10-11].

На початку березня 2022 р. УІ запустив кампанію «Листівки з України» з метою привернути увагу міжнародної аудиторії до масштабних руйнувань української культурної спадщини під час російського вторгнення. У рамках проекту було підготовлено понад 80 листівок про об'єкти культурної спадщини з різних регіонів країни українською та англійською мовами. Кожна з листівок розповідає історію конкретного об'єкту та обставин руйнування чи пошкодження пам'ятки. Загальне охоплення аудиторії кампанії станом на 31 грудня 2022 р. склало 19 438 338. [2, с. 12-14].

В умовах відсутності державного фінансування кіногалузі програми УІ були зосереджені на представленні українського кіно за кордоном, професійному розвитку українських кінематографістів, налагодженню партнерств, пошуку співфінансування для кіно на фінальних стадіях виробництва, участі продюсерів у кіноринках. Інститут організував покази і презентації понад 100 українських фільмів та участь українських делегацій в головних кіноподіях Франції, Австрії, Польщі, Сербії, Боснії і Герцеговині, Канаді, Іспанії, Німеччині та Швеції (Каннському кінофестивалі, Berlinale, DOK Leipzig, фестивалях у Сан-Себастьяні, Торонто, Мальме, Сараєво, Торуні тощо) [2, с. 50].

Оскільки Росія активно використовує російську культуру та культурну дипломатію для поширення вигідних для Кремля наративів та уявлень серед закордонних, зокрема західних, аудиторій, протягом 2022 р. Інститутом були розроблені три аналітичні записки, що розкривають її стратегії та інструменти у цьому завданні («Російський прапор буде там, де є російська мова: Фонд «Русский мир»», «Спочатку рублі, тоді гармати: Фонд підтримки публічної дипломатії ім. О. М. Горчакова», «Росспівробітництво: нестерпна жорсткість «м'якої сили»» [3-5]). У фокус дослідження потрапили три найбільші російські державні або афілійовані з державою організації, що ставлять собі за мету поширювати кремлівські геополітичні й культурні наративи та підтримувати зв'язок із росіянами та симпатиками за кордоном.

Загалом протягом 2022 р. Інститутом було реалізовано 205 заходів і проектів, які відбулися в 24 країнах світу (62 країни усіх континентів були охоплені комунікаційними кампаніями УІ). Кількість залученої аудиторії в соцмережах склала 362 млн осіб, в медіа – 56,4 млн [2, с. 18].

Статут Українського інституту передбачає можливість заснування закордонних представництв, наявність яких дозволяє посилити діяльність установи в тій чи іншій країні. В стратегії УІ на 2020–2024 рр. виокремлено декілька потенційних моделей роботи його представництв за кордоном: 1) філія (представництво), створена відповідно до законодавства держави перебування; 2) неприбуткова організація, яка зареєстрована за кордоном та має право здійснювати програмну діяльність від імені УІ відповідно до рамкового договору; 3) працівники української закордонної дипломатичної установи, які виконують функції представників (менеджерів) УІ та підпорядковані йому в комунікаційних і програмних питаннях; 4) резиденти країни перебування (фізичні особи), з якими УІ укладає трудові договори, уповноважуючи їх здійснювати відповідну діяльність. У середньостроковій перспективі в пріоритетних державах пропонується працювати згідно моделі 1 або 2, а у важливих країнах – моделі 3 або 4 [6, с. 33].

Істотною проблемою Інституту була досить тривала відсутність його іноземних філій. Протягом 2022 р. тривала активна робота щодо започаткування перехідної моделі представництва УІ в Німеччині. Так, у червні у співпраці з Посольством України у Німеччині команда розробила та надіслала на розгляд МЗС концепцію закордонної філії Інституту в Берліні. УІ уклав меморандум про взаємодію з Гете-Інститутом для запуску роботи своєї філії у Німеччині, що фінансуватиметься Open Society Foundations. Відкриття представництва УІ в цій країні відбулось 29 березня 2023 р. [2, с. 101]. 10 листопада 2023 р. Український інститут відкрив своє представництво у Франції, яке користується широкою інституційною підтримкою Міністерства культури Франції, Міністерства Європи та закордонних справ Франції, Французького інституту, Посольства Франції в Україні та міської влади Парижу [7].

Отже, культурна дипломатія України має досить потужну інституційну основу у вигляді Українського інституту, який протягом воєнного часу довів свою ефективність, про що свідчать організовані ним численні заходи, які охоплювали мільйонні зарубіжні аудиторії, а також відкриття двох представництв УІ – в Німеччині та Франції. Для продуктивної роботи Інституту необхідно розширювати мережу своїх закордонних філій (на зразок Британської ради, Інституту Сервантеса, Гете-Інституту тощо), які зможуть посилити його контакти із іноземною аудиторією та зацікавленими у довгостроковому та плідному співробітництві сторонами.

Список літератури:

1. Програмні напрями Українського інституту. URL: <https://ui.org.ua/programs/>; 2. Річний звіт Українського інституту 2022. URL: https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2023/05/report-ui_2022.pdf; 3. Російський прапор буде там, де є російська мова: Фонд «Русский мир»: аналітична записка. URL: <https://ui.org.ua/sectors/russkiy-mir-foundation/>; 4. Роснівробітництво: нестерпна жорсткість «м'якої сили»: аналітична записка. URL:

<https://ui.org.ua/sectors/rossotrudnichestvo-the-unbearable-harshness-of-soft-power/>; 5. Спочатку рубли, моді гармати: Фонд підтримки публічної дипломатії ім. О. М. Горчакова: аналітична записка. URL: <https://ui.org.ua/sectors/projects/research-sectors/gorchakov-diplomacy-fund/>; 6. Стратегія Українського інституту на 2020–2024 роки. URL: <https://ui.org.ua/wp-content/uploads/2022/01/strategy-ukrainian-institute-3.pdf>; 7. Український інститут відкрив представництво у Франції. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ukrayinskij-institut-vidkriv-predstavnictvo-u-franciyi>.

* * *

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ

Миросьді Ольга Володимирівна,

студентка 3 курсу кафедри туристичного бізнесу та країнознавства,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
E-mail: olyapushok04@gmail.com

Науковий керівник: к.е.н., доц. Панова І.О.

На сучасному етапі, Україна опинилась у складному становищі, що зумовлює необхідність використання різних інструментів зовнішньої політики, які сприятимуть покращенню іміджу, дадуть можливість вдосконалити впізнання країни і її культурного різноманіття, що, у свою чергу, сприятиме вдосконаленню зовнішньополітичних відносин з іншими акторами, які є стратегічними союзниками держави. Міжнародна підтримка та допомога іноземних партнерів сьогодні відіграють провідну роль у контексті вирішення війни, тому для цього Україна використовує сукупність дієвих інструментів, які, дають можливість схилити міжнародних партнерів на її «сторону», тим самим зміцнюючи їхню підтримку. Одним із таких інструментів виступає саме культурна дипломатія, яка є особливо важливою для України на сучасному етапі, адже завдяки цьому саме культура виступає ефективною зброєю, що дає можливість перемогти ворога та здобути міжнародну підтримку. Тому важливо розглянути особливості культурної дипломатії України на сучасному етапі, як важливої складової її зовнішньополітичних відносин.

Сьогодні, в умовах повномасштабної війни, особливо важливим є використання інструментів «м'якої сили». Одним із таких засобів виступає саме культура, яка є невід'ємною складовою життя держави, що поєднує у собі матеріальні та нематеріальні надбання народу, його духовне життя та взаємодію між різними інститутами та суспільством. Відповідно, саме використання культурної дипломатії, як елементу «м'якої сили» є особливо актуальним на сучасному етапі зовнішньополітичних відносин України.

Культурна дипломатія – важлива складова зовнішньої політики України. Згідно з визначенням, культурна дипломатія – це комплекс цілеспрямованих дій, що направлені на здійснення обміну ідеями, інформацією, цінностями,